

REGLUR

um garðsláttuvélar
og einöxla garðyrkjuvélar.

1.gr.

Gildissvið.

- 1.1. Reglur þessar gilda um vélknúnar garðsláttuvélar og einöxla garðyrkjuvélar sem ætlaðar eru til notkunar á vinnustöðum sem lög nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum gilda um. Reglurnar gilda jafnframt um vélknúnar garðsláttuvélar og einöxla garðyrkjuvélar sem seldar eru eða leigðar jöfnum höndum til notkunar við atvinnurekstur og einkanota almennings séu þær ekki háðar öðrum lögum eða reglum.
- 1.2. Reglurnar gilda ekki um almennar landbúnaðarvélar, sem dregnar eru af landbúnaðardráttarvélum. Þær gilda heldur ekki um vélar sem þarf að halda á lofti við notkun. Um slíkar vélar, sem reglurnar fjalla ekki um, gilda almennar reglur um öryggisbúnað véla eða sérreglur um einstakar gerðir eða vélaflokka.

2.gr.

Skilgreiningar.

- 2.1. *Sláttuþyrlla* er garðsláttuvél með einum eða fleiri láréttum hnífum sem snúast með lóðréttum öxli.
- 2.2. *Valssláttuvél* er garðsláttuvél með einum eða fleiri hnífavölsum sem snúast upp við fast skurðarstál.
- 2.3. *Sláttutætar* er garðsláttuvél með hnífana hengda á láréttan öxul eða kefli.
- 2.4. *Svifsláttuþyrlla* er sláttuþyrlla sem helst svífandi á lofti af blásara tengdum aflvél.
- 2.5. *Einöxla garðyrkjuvél* er drifbúin garðyrkjuvél á einum hjólaöxli. Við vélina er hægt að tengja ýmsan búnað eða tæki sem ætluð eru til nota við garðyrkjustörf.

3.gr.

Almenn ákvæði.

- 3.1. Nauðsynlegar öryggis- og notkunarleiðbeiningar á íslensku skulu fylgja með vélknúnum garðsláttu- og garðyrkjuvélum þegar þær eru seldar eða afhentar. Í leiðbeiningunum skal m.a. koma fram að börn innan 14 ára aldurs megi ekki ráða til þeirra starfa sem fela í sér stjórnun á hættulegum vélknúnum garðsláttu- eða garðyrkjuvélum (sbr. gr. 3.3.).
- 3.2. Atvinnurekandi skal sjá um að starfsmenn, sem eiga að stjórna vélknúnum garðsláttu- eða garðyrkjuvélum, fái nauðsynlega kennslu og þjálfun í meðferð þeirra og séu upplýstir um þær hættur sem geta fylgt notkun þeirra.
- 3.3. Börn innan 14 ára aldurs má ekki ráða til þeirra starfa sem fela í sér stjórnun á hættulegum vélknúnum garðsláttu- eða garðyrkjuvélum.
- 3.4. Vélar þær sem reglur þessar gilda um skulu þannig úr gerði gerðar að þær valdi eins litlum hávaða og kostur er. Sá sem framleiðir eða selur vél, sem hér um ræðir, skal geta látið í té upplýsingar um hávaða þann sem hún gefur frá sér. Ef hávaði frá vélinni er yfir 85 dB (A) skal vera á henni greinileg viðvörunarmerking um að nauðsyn beri til að nota heyrnarhlífur.
- 3.5. Útblástursgasi frá vél, sem knúin er af brennsluhreyfli, skal beint frá stjórnanda hennar og þess gætt að það valdi eins lítilli mengun og framast er kostur. Útblásturspípu og hljóðdeyfi skal eins og framast er kostur komið þannig fyrir eða búa þannig hlífum að komið sé í veg fyrir að stjórnandi snerti heita fleti við eðlilega notkun vélarinnar.
- 3.6. Handfang á ræsisnúru, sem dregst sjálfkrafa til baka, skal eins og framast er kostur

vera þannig úr garði gert að það valdi ekki fingurmeiðslum þótt bakslag verði í vélinni. Skarpar brúnir og horn skulu ekki vera nálægt þeim ferli sem ræsisnúran er dregin eftir.

- 3.7. Vélin skal búin tryggum hlífum yfir þá vélahluta sem með hreyfingu sinni gætu valdið skaða við snertingu. Hlífur skulu tryggilega festar en auðvelt að losa þær þegar þess er þörf.
Ef fjarlægja þarf öryggishlífur eða öryggisbúnað vegna viðgerðar eða hreinsunar skal sá sem verkið vinnur umsvifalaust setja öryggisbúnaðinn á sinn stað aftur að verki loknu.
- 3.8. Vökvaþrýstilagnir skulu vera af viðurkenndri gerð og þær skulu vera þannig staðsettar og varðar að komið sé í veg fyrir eins og unnt er að vökvi geti sprautast á stjórnanda við stjórnun vélarinnar ef þær fara í sundur.
- 3.9. Vélar, sem hafa drif á hjólum, skulu þannig búnar að aðeins sé unnt að ræsa þær þegar tengsli aflvélar til drifhjóla, hnífa eða aflúttaks er rofið.
- 3.10. Handföng og stjórnþæki skulu þannig hönnuð og staðsett að auðvelt sé að beita þeim svo þau valdi ekki ónauðsynlegu álagi á stjórnandann.

4. gr.

Garðsláttuvélar

- 4.1. Á garðsláttuvélum skal vera greinileg áletrun eða viðvörunarmerki með texta á íslensku um að snerta ekki hnífa vélarinnar þegar þeir eru á hreyfingu. Ennfremur skulu nauðsynlegar öryggis- og notkunarleiðbeiningar á íslensku fylgja vélunum þegar þær eru seldar eða afhentar (sbr. 3.gr).
- 4.2. Tryggilega skal gengið frá festingum hnífa og ljáa í garðsláttuvélum. Hnífar eða ljáir úr bitstáli skulu vera þannig gerðir og úr þannig efni að þeir hrökkvi ekki í sundur þótt þeir lendi á hörðum hlutum.
- 4.3. Garðsláttuvélar skulu búnar hlífum yfir hnífana til varnar því að steinar eða aðrir harðir hlutir kastast út frá vélinni á stjórnanda hennar eða aðra nærstadda. Við eðlilega notkun skulu hlífarnar varna því að hendur eða fætur komist í snertingu við hnífa vélarinnar þegar þeir snúast.
- 4.4. Sé garðsláttuvél þannig gerð að hún kasti grasinu út undan sér um sérstakt op („útkastsop“) skal það þannig hannað og staðsett að sem minnst hætta sé á að steinar eða aðrir harðir aðskotahlutir geti kastast í stjórnanda vélarinnar eða aðra nærstadda.
- 4.5. Hlífabúnaður yfir hnífum sláttuþyrilu telst fullnægjandi:
 - a) Þegar lárétt fjarlægð milli fram- eða afturbrúnar hlífar og hnífa er meiri en 100 mm. Fjarlægðina má í sumum tilfellum mæla að brún áfastra hluta (t.d. útbeygðra járnteina) sem festir eru á fram- eða afturhlið hlífarinnar. Þegar fjarlægð milli hlífarinnar og hnífssenda er minni en 100 mm (t.d. á hliðum sláttuþyrilunnar), þá skulu hlífar ná niður í u.þ.b. 15 mm hæð yfir grasflötina í öllum hæðarstillingum.
 - b) Eða þegar hnífarnir eru gangsettir með haldrofa og stöðvast innan 7 sekúndna frá því að honum hefur verið sleppt. Slíkur haldrofi getur við gangsetningu eða stöðvun virkað á rafdrifinn hemlabúnað eða hemlatengsli.
- 4.6. Sláttuþyrila, sem getur farið í gang eftir að hafa verið stöðvuð með því að hnífum hennar er snúið, skal vera með greinilegri viðvörunarmerkingu sem gefur það til kynna.
- 4.7. Rafkerfi sláttuþyrilu, sem knúin er með brennsluhreyfli, skal vera auðvelt að aftengja.
- 4.8. Handföng garðsláttuvéla skulu vera tryggilega fest en þó auðveld og þægileg í notkun. Þau skulu vera þannig úr garði gerð að þau hindri ekki að stjórnendur vélanna geti gengið með eðlilegri skreflengd.

5. gr.

Einöxla garðyrkjuvélar.

- 5.1. Handföng á einöxla garðyrkjuvélum með hjóladrifi skulu þannig hönnuð og búin að þau geti ekki skaðað stjórnendur þeirra þótt vélarinnar kastist til. Handföng skal unnt að stilla og skorða eða læsa í mismunandi hæðarstillingar. Þau skulu vera það löng að

- ekki sé hættá á að stjórnandi vélarinnar stígi of nálægt henni eða hreyfanlegum búnaði hennar þegar gengið er með eðlilegri skreflengd.
- 5.2. Garðyrkjuvélar með aflflutning til hjóla og sem eru þannig búnar að unnt sé að stjórna þeim úr ekilsæti skulu vera með góðum hemlum sem auðvelt er að beita. Þessar vélar skulu einnig búnar stöðuhemli. Sé hægt að læsa aksturshemlum í hemlunarstöðu jafngildir það stöðuhemli.
 - 5.3. Stjórnæki garðyrkjuvélar skulu þannig staðsett og úr garði gerð að ekki sé hættá á að þeim verði beitt af vangá. Þau skulu vera auðveld í notkun og eins hættulaus og framast er kostur.
 - 5.4. Garðyrkjuvél skal vera hægt að stöðva á auðveldan hátt og skal stöðvunarrofinn falla í skorður þegar honum hefur verið beitt. Hann skal vera merktur með áletrun sem gefur stöðvun til kynna.
 - 5.5. Aflúttak garðyrkjuvélar skal búið hlíf ásamt hólkhlíf sem umlykur hjöruliði og driföxul við allar mögulegar hreyfingar. Sérstök hlíf skal vera um aflúttakið þegar það er ekki í notkun.

6. gr.

Tæki við einöxla garðyrkjuvélar.

- 6.1. *Garðtætarar* skulu búnir, eins og kostur er með tilliti til vinnsludýptar, hlífum sem hindra að farið verði í ógáti með hendur eða fætur í hnífa tætarans. Hlífarnar skulu einnig veita vörn gegn steinkasti eða öðrum hörðum hlutum úr jarðveginum.
- 6.2. Garðyrkjuvél tengd tætarar á að vera þannig gerð að tætarinn geti ekki snúist þegar ekið er afturábak. Þessi krafa gildir þó ekki um garðyrkjuvélar búnar stjórnhandfangi með haldrofa og hnífa tætarans festa á hjólaöxulinn.
- 6.3. *Sópkefli* skulu búnin aurlífum.
- 6.4. *Snjóblásari* skal búinn hlífum við hliðar og yfir efri hluta mótunarsnigils. Útkastsop skal þannig úr garði gert að ekki verði náð til blásarahjóls í ógáti.

7. gr.

Gildistaka.

- 7.1. Reglur þessar, sem settar eru af stjórn Vinnueftirlits ríkisins samkv. heimild í 34.gr., 38. gr. og 47. gr. laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum staðfestast hér með til að öðlast gildi þann 1. maí 1989. Jafnframt staðfestir ráðuneytið ákvæði 1. gr. reglnanna samkvæmt 3. mgr. 3 gr. laga nr. 46/1980.

Félagsmálaráðuneytið, 24. febrúar 1989.

Jóhanna Sigurðardóttir.

Óskar Hallgrímsson.

LEIÐBEININGAR MEÐ REGLUM UM GARÐSLÁTTUVÉLAR OG EINÖXLA GARÐYRKJUVÉLAR

Inngangur: Slysahætta.

Algengustu vélknúnu garðsláttuvélar hérlendis eru sláttuþyrlur. Þær fást bæði á hjólum og sem svifsláttuvélar án hjóla. Ýmiss konar fylgibúnaður til að raka saman grasi eða hirða það um leið og það er slegið er orðinn algengur og á það bæði við um minni og stærri vélar.

Hér á landi hefur ekki farið fram sérstök skráning á slysum sem hafa orðið við notkun garðsláttuvéla. Samkvæmt upplýsingum lækna Borgarspítalans hafa á undanförunum árum komið þar til meðferðar í mánuðunum júní og júlí 12 - 15 manns sem hafa orðið fyrir áverka í slíkum slysum. Slys þessi hafa orðið bæði á grasflötum í einkagörðum og á landi í umsjá bæjar- og sveitafélaga.

Slysum vegna steinkasts eða annarra harðra aðskotahluta, sem lenda í vélunum, hefur farið fækkandi, sennilega vegna framfara í búnaði og hönnun vélanna.

Algengustu slysin við notkun garðsláttuvéla hafa orðið þannig að stjórnendur þeirra hafa lent með hendur eða fætur í hnífum vélanna. Má þar til nefna slys sem hafa orðið þegar fólk hefur reynt að hreinsa úr útkastsopi þegar vél er í gangi eða flytja vél í gangi yfir hindranir. Vélar í slæmri umhirðu eða vélar, sem hæfa ekki því sem þeim er ætlað að gera, hafa valdið slysum.

Meðal alvarlegustu slyssanna eru þau sem verða þannig að stjórnandi svifsláttuvélar rennur eða missir fótanna þegar hann ætlar að toga vélina afturábak upp halla með þeim afleiðingum að hann dregur vélina yfir fætur sér og hnífar hennar lenda á þeim. Af þessum ástæðum er æskilegt að stjórnendur svifsláttuþyrla séu í öryggisskóm eða öryggisstígvélum með stáltá þegar þeir slá með vélunum.

Þegar slegið er eða unnið í halla eykst slysahætta mikið. Nauðsynlegt er að velja rétta gerð af vél þegar unnið er í halla og skal þá sérstaklega taka tillit til stöðugleika hennar og stöðvunarmöguleika.

Algengustu slys við garðyrkjuvélar, sem eru aðallega notaðar af garðyrkjumönnum, verða þegar stjórnendur véla með tætara lenda með fætur í hnífum þeirra. Ekki er þó til marktæk skráning á slíkum slysum hérlendis.

Um einstakar greinar reglnanna: leiðbeiningar og skýringar.

Í gr. 1.2. kemur fram að reglurnar gilda ekki um landbúnaðarvélar og vélar sem halda þarf á lofti við notkun. Um slíkar vélar gilda hinar almennu reglur nr. 492/1987 um öryggisbúnað véla. Sérreglur gilda ennfremur um dráttarvélar, þ.e. reglugerð nr. 153/1986 um dráttarvélar og hlífabúnað við aflflutning frá þeim.

Sérreglur hafa ekki verið gerðar um hekkklippur, vélorf, keðjusagir eða vélar sem þjóna svipuðum tilgangi og halda þarf á lofti við notkun. Um slíkar vélar gilda eins og áður segir hinar almennu reglur um öryggisbúnað véla. Vinnueftirlitið styðst ennfremur við erlendar viðurkenndar reglur varðandi kröfur um öryggisbúnað slíkra véla.

Í gr. 3.1. kemur fram að nauðsynlegar *öryggis- og notkunarleiðbeiningar á íslensku* skulu fylgja vélknúnum garðsláttu- og garðyrkjuvélum þegar þær eru seldar eða afhentar, t.d. við leigu. (Sbr. 29. og 30. gr. laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum).

Í leiðbeiningunum skal m.a. koma fram að börn innan 14 ára aldurs má ekki ráða til þeirra starfa sem fela í sér stjórnun á hættulegum vélknúnum garðsláttu- og garðyrkjuvélum (Sbr. gr. 3.3. í 59. og 60. gr. laga nr. 46/1980, þ.e. ákvæði um að barn merki í lögnum einstaklingur innan 14 ára aldurs og að börn megi ekki ráða nema til léttra, hættulítilla starfa).

Í gr. 3.4. er fjallað um *hávaðavarnir*. Um nánari ákvæði og skilgreiningar á hávaða og um hávaðavarnir vísast til „Reglna um hávaðavarnir á vinnustöðum og heyrnareftirlit starfsmanna“ nr. 77/1986.

Í gr. 3.7. er fjallað um *hlífabúnað*. Hér skal enn fremur tekið fram að öryggishlífar eða öryggisbúnað, sem þarf að losa vegna viðgerða eða annarrar slíkrar þjónstu við vélina, skal auðvelt að losa en þó skal þurfa verkfæri til.

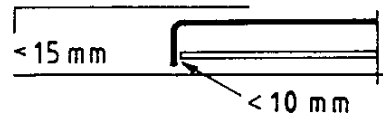
Í gr. 4.1. er fjallað um *viðvörðunarkerkingar og notkunarleiðbeiningar*. Viðvörðunarkerki eiga að vera með greinilegum svörtum stöfum eða táknum á gulum grunni. Nauðsynlegar öryggis- og notkunarleiðbeiningar eiga að vera á íslensku og fylgja hverri vél þegar hún er seld eða afhent.

Í gr. 4.2. er fjallað um *hnífa eða bitstál*. Hnífar eða bitstál sem kynnu að losna eða brotna, geta skotist með miklu afli út um útkastsopið eða undir hlífðarkápuna og valdið slysi. Prófun á festingu og styrkleika hnífa má framkvæma eftir staðlinum ISO 5395 eða öðrum stöðlum sem Vinnueftirlitið viðurkennir.

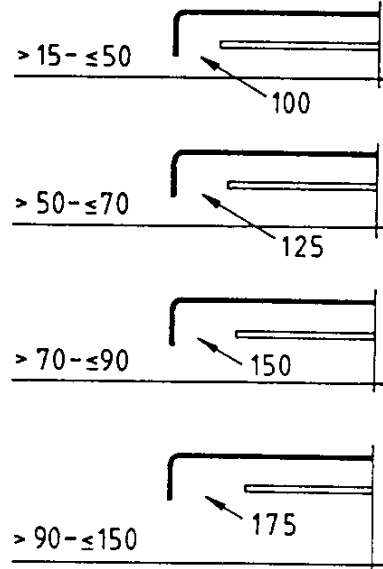
Í gr. 4.3. er fjallað um *hlífar eða hlífðarkápur* yfir hnífa garðsláttuvéla. Hlífðarkápur yfir hnífa garðsláttuvéla geta verið af mismunandi gerð en eiga þó fyrst og fremst að þjóna þeim tilgangi að koma í veg fyrir að steinar eða aðrir hlutir kastist út frá vélunum og að varna því að hendur eða fætur lendi í hnífum þeirra. Á sláttuþylrum er að því er þetta varðar mjög áriðandi að bilið á milli neðri brúnar hlífðarkápunnar og grasflatarins sé hæfilegt. Mynd 1 sýnir leiðbeinandi dæmi um ofangreint bil eftir fjarlægð á endum hnífa vélarinnar frá innanverðri hlífðarkápunni.

Málin á mynd 1 má einnig hafa til hliðsjónar um öryggisbil frá útkastsopi í hlífðarkápu vélarinnar að hnífaendunum. Í neðri hluta opsins er þá oft plata eða brún sem varnar því að fótur nái inn að hnífunum og gilda þá einnig fjarlægðir sem um getur í töflunni.

Bil milli neðsta hluta hlífðarkápu og fastrar grasflatar.

Bil milli hnífaenda og hlífðarkápu.

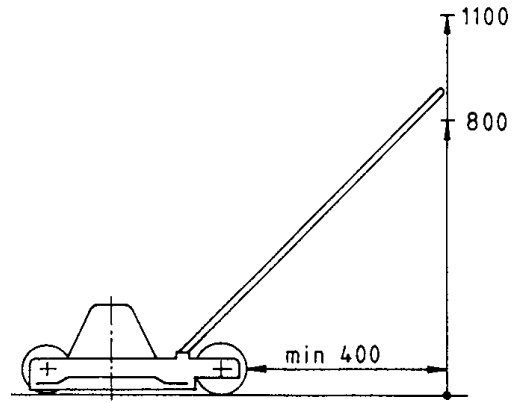
Mynd 1.

Valssláttuvélar skulu búnar hlífum yfir keflið. Fullnægjandi getur verið að hlífin nái fram yfir keflið og niður lóðrétt undir miðju þess og baka til eins langt niður og mögulegt er. Hlífin nái niður með hliðum keflisins að neðsta hluta þess nema hjól vélarinnar hylji keflið nægjanlega.

Í gr. 4.7. er fjallað um að *rafkerfi* sláttuþylru, sem knúin er með brennsluhreyfli, skuli vera auðvelt að aftengja. Það er nauðsynlegt að rafkerfi sé aftengt ef snerta þarf hníf vélarinnar. Ef það er ekki gert og hnífnum væri snúið gæti gangsetning átt sér stað í ógáti og valdið slysi.

Athygli skal vakin á því að allur rafbúnaður sláttu- og garðyrkjuvéla skal vera samkvæmt gildandi reglum um raforkuvirki og háður samþykkt Rafmagnseftirlits ríkisins.

Í gr. 4.8. er fjallað um að *handföng* garðsláttuvéla skulu vera tryggilega fest en þó auðveld og þægileg í notkun. Ennfremur að þau séu þannig úr garði gerð að þau hindri ekki að stjórnendur vélanna geti gengið með eðlilegri skreflengd. Handföng garðsláttuvéla geta verið stillanleg í hæð með traustum stillifestingum og/eða hreyfanleg um liðamót upp og niður eftir takmörkuðum ferli. Handföngin ættu ekki að vera minni að breidd en 3/4 af sláttubreiddinni eða minnst 500 mm á sláttuvélum með meiri sláttubreidd en 670 mm. Venjulega er hæfileg hæð milli grasflatar og efsta hluta handfangs milli 800 og 1100 mm og minnsta fjarlægð svo hægt sé að ganga með eðlilegri skreflengd u.þ.b. 400 mm. Sjá mynd 2.

Mynd 2.

Handfang á svifsláttuþyrllu þarf að jafnaði að vera hægt að hreyfa a.m.k. 90° upp frá láréttum fleti til að varna því að vélin lyftist upp að aftan þó hún rekist í fasta hluti og stjórnandinn ýti handfanginu fram.